

Editorial convidat

El dret a l'habitatge des del treball social

Antònia Albert Peñalver

Treballadora social. Referent de la Comissió d'Habitatge del Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya

Si busquem al diccionari la definició d'habitatge trobem que es tracta d'un lloc tancat i cobert construït per ser habitat per persones. Senzill i complex alhora: és una estructura material, i ha de ser possible que les persones hi desenvolupin una vida digna durant totes les etapes de la vida.

Un habitatge protegeix de les inclemències del temps i les amenaces exteriors. És el lloc on es desenvolupen les activitats bàsiques de subsistència i també és un espai de socialització que permet les relacions interpersonals i socials per dur a terme un projecte de vida digne. Aporta un espai propi d'intimitat, per a la higiene, per preparar i conservar els aliments, per guardar les coses necessàries per a la vida, per descansar, i és el lloc des d'on les persones es relacionen i comuniquen amb altres persones, i des d'on s'interacciona amb la societat.

L'habitatge es configura, així, com una necessitat bàsica directament relacionada amb la qualitat de vida de les persones i com un dret humà reconegut l'any 1948 per l'Assemblea General de les Nacions Unides i recollit en l'article 25 de la Declaració Universal dels Drets Humans: "Tota persona té dret a un nivell de vida que asseguri la seva salut, el seu benestar i els de la seva família, especialment quant a alimentació, a vestit, a habitatge, a atenció mèdica i als necessaris serveis socials; tota persona té dret a la seguretat en cas de desocupació, malaltia, invalidesa, viduïtat, vellesa o en d'altres casos de pèrdua dels mitjans de subsistència a causa de circumstàncies independents de la seva voluntat". Un dret reconegut internacionalment i també recollit en la Constitució espanyola i l'Estatut d'Autonomia, en la Llei del dret a l'habitatge de Catalunya; i que recorden tots els partits polítics en les seves promeses electorals. Un dret reconegut però no garantit.

Un tret característic del treball social és el compromís amb els drets humans, i d'ençà de ja fa massa anys som testimonis directes de la barbàrie que estan patint els nostres conciutadans i les nostres conciutadanes. L'habitatge ha estat una problemàtica que hem abordat històricament des del treball social, que ha crescut exponencialment des de la crisi del 2008 i que ara, amb la crisi sanitària i social de la covid-19, ha desbordat totes les previsions fetes. Som conscients que anirà a més perquè atenem milers de persones i famílies que no poden mantenir les despeses de casa seva i que es troben a l'espera que es talli el fil de les moratòries dels procediments judicials, majoritàriament per impagament del lloguer, dels darrers mesos. Tanmateix, atenem gent que sobreviu al carrer o en infrahabitatges,

persones que no poden accedir a un lloc digne i adequat on viure perquè no disposen de prou mitjans econòmics per pagar uns preus desorbitats de mercat, persones que han vist com disminuïen o desapareixien els seus ingressos i que no poden continuar assumint els costos ni tan sols d'una habitació rellogada, dones amb fills a càrrec que es mantenen en situacions de convivència no desitjada.

Ens han col·locat a la porta d'accés a un habitatge que no existeix, com a mur de contenció d'una ciutadania que necessita i reclama un lloc on viure en pau i desenvolupar el seu projecte de vida i el dels seus familiars, amb un parc públic del tot insuficient. Ens han assignat un paper d'acreditadores de la pobresa davant instàncies judicials, que ens ofeguen en la burocràcia, per obtenir com a molt un ajornament d'una situació de pèrdua de la llar inevitable amb l'actual marc jurídic, i que sumeix les persones en la desesperança i la impotència, quan no ens fan donar cobertura a les comitives judicials als desnonaments, com en el cas de Barcelona, deixant les companyes en una situació de conflicte ètic vers la seva funció com a professionals del treball social.

L'habitatge és un dret humà inalienable, i les dificultats per accedir-hi i mantenir-lo i la manca d'un lloc digne i adequat on viure atempta directament contra la salut física i mental de les persones, alhora que les aboca a un futur sense expectatives de desenvolupament d'una vida digna personal i social, amb un pronòstic d'exclusió social de grans magnituds. L'habitatge és un dret irrenunciable i ha d'estar a l'abast de tota persona, independentment del seu nivell socioeconòmic, no pot ser objecte de lucre i no ha de regir-se per l'economia, sinó per la necessitat personal i les condicions socials, ha de tenir una funció social que faciliti el desenvolupament dels valors humans i socials.

Per fer efectiu aquest dret, cal voluntat política per actuar, amb accions que posin veritablement les persones al centre. És necessari un pacte d'estat, dotat amb un pressupost suficient i adequat per poder fer realitat l'ampliació del parc d'habitatge públic de lloguer social. Es requereix un abordatge coordinat entre les administracions públiques, les entitats del tercer sector i els moviments socials, establint estratègies conjuntes que permetin disposar d'alternatives reals i dignes d'allotjament per a les persones.

Des del treball social reclamem el dret de les persones a viure amb seguretat, pau i dignitat. El dret a un habitatge digne i adequat, assequible i accessible, de qualitat i amb seguretat jurídica de tinença. Alhora hem de recuperar la nostra funció d'acompanyament al desenvolupament de les persones, dels grups i de les comunitats, oferint escenaris possibles i viables per a una vida digna i autònoma, en una societat justa i solidària. Hem de ser altaveu de les necessitats personals i socials que detectem i reclamar els recursos per prevenir, atendre i promoure la inserció social que faciliti que les persones assoleixin l'autonomia personal i funcional en la unitat familiar o de convivència que desitgin. Tanmateix, hem de donar suport i sumar-nos a les iniciatives de reconeixement de l'habitatge com a dret fonamental i garantit.